

359

ZÁKON

ze dne 9. prosince 1999

o sociálně-právní ochraně dětí

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ ÚVODNÍ USTANOVENÍ

§ 1

Sociálně-právní ochrana dětí

(1) Sociálně-právní ochranou dětí (dále jen „sociálně-právní ochrana“) se rozumí zejména

- a) ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,
- b) ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,
- c) působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny.

(2) Nedotčeny zůstávají zvláštní právní předpisy, které upravují též ochranu práv a oprávněných zájmů dítěte.

§ 2

(1) Pro účely tohoto zákona se dítětem rozumí nezletilá osoba.¹⁾

(2) Sociálně-právní ochrana se poskytuje dítěti, které na území České republiky

- a) má trvalý pobyt,
- b) má povolen trvalý nebo dlouhodobý pobyt; dlouhodobým pobytem se pro účely tohoto zákona rozumí pobyt cizince na území České republiky hlášeného k pobytu podle zvláštních právních předpisů upravujících pobyt cizinců na území České republiky, a to ode dne, kterým uplynulo 90 dnů ode dne hlášení,
- c) podalo návrh na zahájení řízení o udělení azylu, nebo
- d) je oprávněno trvale pobývat.²⁾

(3) V rozsahu stanoveném tímto zákonem (§ 37 a 42) se sociálně-právní ochrana poskytuje také dítěti, které nemá na území České republiky povolen trvalý nebo dlouhodobý pobyt ani není oprávněno podle

zvláštního právního předpisu²⁾ trvale pobývat na území České republiky.

§ 3

(1) Zřizuje se Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) se sídlem v Brně. Úřad je správním úřadem s celostátní působností; je podřízen Ministerstvu práce a sociálních věcí (dále jen „ministerstvo“).

(2) V čele Úřadu je ředitel, kterého jmenuje a odvolává ministr práce a sociálních věcí.

§ 4

(1) Sociálně-právní ochranu zajišťují orgány sociálně-právní ochrany, jimiž jsou

- a) okresní úřady,
- b) obce v přenesené působnosti (dále jen „obec“),
- c) ministerstvo,
- d) Úřad.

(2) Sociálně-právní ochranu dále zajišťují

- a) obce v samostatné působnosti,
- b) další právnické a fyzické osoby, jsou-li výkonem sociálně-právní ochrany pověřeny, (dále jen „pověřená osoba“).

ČÁST DRUHÁ ZÁKLADNÍ ZÁSADY SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY

§ 5

Předním hlediskem sociálně-právní ochrany je zájem a blaho dítěte.

§ 6

(1) Sociálně-právní ochrana se zaměřuje zejména na děti,

¹⁾ Čl. 1 sdělení č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte.

²⁾ § 8 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 509/1991 Sb.

³⁾ § 87 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

- a) jejichž rodiče
1. zemřeli,
 2. neplní povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti,³⁾ nebo
 3. nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské zodpovědnosti;
- b) které byly svěřeny do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, pokud tato osoba neplní povinnosti plynoucí ze svěřeni dítěte do její výchovy;
- c) které vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, žijí se prostitutí, spáchaly trestný čin nebo, jde-li o děti mladší než patnáct let, spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem,⁴⁾ opakovaně nebo soustavně páchají přestupky⁵⁾ nebo jinak ohrožují občanské soužití;
- d) které se opakovaně dopouští útěků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte;
- e) na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, jejich lidskou důstojnost nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu;

pokud tyto skutečnosti trvají po takovou dobu nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou příčinou nepříznivého vývoje dětí.

(2) Jinými fyzickými nebo právnickými osobami odpovědnými za výchovu dítěte se pro účely tohoto zákona rozumí osoby, kterým bylo dítě svěřeno do výchovy rozhodnutím příslušného orgánu, (dále jen „osoby odpovědné za výchovu dítěte“).

§ 7

(1) Každý je oprávněn upozornit na závadné chování dětí jejich rodiče.

(2) Každý je oprávněn upozornit orgán sociálně-právní ochrany na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské zodpovědnosti, na skutečnost, že rodiče nemohou plnit povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti, nebo na skutečnosti uvedené v § 6 odst. 1 písm. b) až e); tím není dotčena povinnost vyplývající ze zvláštního právního předpisu.⁶⁾

§ 8

(1) Dítě má právo požádat orgány sociálně-právní

ochrany a zařízení sociálně-právní ochrany, státní orgány, kterým podle zvláštních právních předpisů⁷⁾ přísluší též ochrana práv a oprávněných zájmů dítěte, pověřené osoby, školy, školská zařízení a zdravotnická zařízení o pomoc při ochraně svého života a dalších svých práv; tyto orgány, právnické a fyzické osoby a pověřené osoby jsou povinny poskytnout dítěti odpovídající pomoc. Dítě má právo požádat o pomoc i bez vědomí rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte.

(2) Dítě, které je schopno formulovat své vlastní názory, má právo pro účely sociálně-právní ochrany tyto názory svobodně vyjadřovat při projednávání všech záležitostí, které se ho dotýkají, a to i bez přítomnosti rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte. Vyjádření dítěte se při projednávání všech záležitostí týkajících se jeho osoby věnuje náležitá pozornost odpovídající jeho věku a rozumové vyspělosti.

§ 9

Rodič nebo jiná osoba odpovědná za výchovu dítěte má právo při výkonu svých práv a povinností požádat o pomoc orgán sociálně-právní ochrany, státní orgány, kterým podle zvláštních právních předpisů⁷⁾ přísluší též ochrana práv a oprávněných zájmů dítěte, popřípadě pověřené osoby; tyto orgány v rozsahu své působnosti a pověřené osoby v rozsahu svého pověření jsou tuto pomoc povinny poskytnout.

ČÁST TŘETÍ

OPATŘENÍ SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY

HLAVA I

PREVENTIVNÍ A PORADENSKÁ ČINNOST

§ 10

(1) Obec je povinna

- a) vyhledávat děti uvedené v § 6 odst. 1,
- b) působit na rodiče, aby plnili povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti,
- c) projednat s rodiči odstranění nedostatků ve výchově dítěte,
- d) projednat s dítětem nedostatky v jeho chování,

³⁾ § 31 a následující zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 91/1998 Sb.

⁴⁾ § 86 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 175/1990 Sb.

⁵⁾ § 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

⁶⁾ § 168 trestního zákona.

⁷⁾ Například § 178 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 2 a 43 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

- e) sledovat, zda je na základě kontrolních oprávnění⁸⁾ zamezováno v přístupu dětí do prostředí, které je z hlediska jejich vývoje a výchovy ohrožující,
- f) poskytnout nebo zprostředkovat rodičům na jejich žádost poradenství při uplatňování nároků dítěte podle zvláštních právních předpisů,⁹⁾
- g) oznámit okresnímu úřadu skutečnosti, které nasvědčují tomu, že jde o děti uvedené v § 6 odst. 1.

(2) Obec v samostatné působnosti vytváří předpoklady pro kulturní, sportovní, jinou zájmovou a vzdělávací činnost dětí.

(3) Okresní úřad je povinen

- a) sledovat nepříznivé vlivy působící na děti a zjišťovat příčiny jejich vzniku,
- b) činit opatření k omezení působení nepříznivých vlivů na děti.

(4) Státní orgány, pověřené osoby, školy, školská zařízení a zdravotnická zařízení, popřípadě další zařízení určená pro děti jsou povinny oznámit okresnímu úřadu skutečnosti, které nasvědčují tomu, že jde o děti uvedené v § 6 odst. 1, a to bez zbytečného odkladu po tom, kdy se o takové skutečnosti dozví.

(5) Zdravotnické zařízení je povinno neprodleně oznámit okresnímu úřadu, že matka po narození dítěte opustila a zanechala je ve zdravotnickém zařízení.

§ 11

Poradenská činnost

- (1) Okresní úřad
 - a) pomáhá rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě,
 - b) poskytuje nebo zprostředkovává rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené,
 - c) pořádá v rámci poradenské činnosti přednášky a kurzy zaměřené na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou,
 - d) zajišťuje přípravu fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny a poskytuje jim poradenskou pomoc související s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do pěstounské péče, zejména v otázkách výchovy dítěte.

(2) Preventivní a poradenská činnost podle § 10 odst. 1 písm. b), c) a f) a poradenská činnost podle odstavce 1 písm. a) a b) se poskytuje i jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte.

§ 12

Okresní úřad může uložit rodičům povinnost využít pomoc odborného poradenského zařízení [§ 39 odst. 1 písm. a)], pokud rodiče nezajistili dítěti odbornou pomoc, ačkoliv dítě takovou pomoc nezbytně potřebuje a okresní úřad takovou pomoc dítěti předtím doporučil. Okresní úřad může tuto povinnost uložit i osobám odpovědným za výchovu dítěte.

§ 13

Výchovná opatření

(1) Obec rozhoduje o opatřeních podle zvláštního právního předpisu,¹⁰⁾ neučinil-li tak soud; přihledne přitom k tomu, že projednávání nedostatků podle § 10 odst. 1 písm. b) až d) nevedlo k nápravě. Opis rozhodnutí zasílá obec okresnímu úřadu.

(2) Obec sleduje, zda jsou dodržována opatření, o nichž rozhodla. Obec nebo okresní úřad sledují, zda jsou dodržována opatření učiněná soudem,¹⁰⁾ jestliže je o to soud požádá.

HLAVA II

OPATŘENÍ NA OCHRANU DĚTÍ

§ 14

(1) Okresní úřad podává za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem¹¹⁾ návrh soudu

- a) na rozhodnutí o splnění podmínky osvojení spočívající v tom, že rodiče neprojevují zájem o své dítě,
- b) na omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu,
- c) na nařízení ústavní výchovy,
- d) na prodloužení nebo zrušení ústavní výchovy.

(2) Jestliže opatření učiněná soudem podle zvláštního právního předpisu¹⁰⁾ vedla k nápravě v chování dítěte, v jednání rodičů nebo dalších osob, kteří narušovali řádnou výchovu dítěte, může podat okresní úřad návrh soudu na zrušení těchto opatření.

(3) Okresní úřad podává soudu podněty k opatře-

⁸⁾ Například § 46 zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění zákona č. 149/1998 Sb.

⁹⁾ Například zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁾ § 43 zákona o rodině.

¹¹⁾ § 44, 46 a § 68 odst. 1 a 3 zákona o rodině.

ním týkajícím se výchovy dětí podle zvláštního právního předpisu.¹²⁾

§ 15

(1) Ocitne-li se dítě bez péče přiměřené jeho věku, zejména v důsledku úmrtí rodičů nebo jejich pobytu ve zdravotnickém zařízení, je obec povinna zajistit takovému dítěti neodkladnou péči; při zajištění této péče zpravidla dá přednost příbuznému dítěti. O uvedeném opatření obec neprodleně uvědomí okresní úřad.

(2) Okresní úřad posoudí, zda jsou v případě uvedeném v odstavci 1 dostatečně zajištěna práva dítěte a uspokojovány jeho základní potřeby, nebo zda je potřebné učinit další opatření směřující k ochraně dítěte.

§ 16

Ocitlo-li se dítě bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy nebo narušeny, je okresní úřad povinen podat neprodleně návrh soudu na vydání předběžného opatření podle zvláštního právního předpisu.¹³⁾

§ 17

Okresní úřad

- a) vykonává funkci opatrovníka a poručníka;¹⁴⁾ může být ustanoven opatrovníkem i v případě zastupování dítěte ve vztahu k cizině,
- b) činí neodkladné úkony v zájmu dítěte a v jeho zastoupení v době, kdy není dítěti ustanoven poručník nebo dokud se ustanovený poručník neujme své funkce.¹⁵⁾

§ 18

Ministerstvo podává vyjádření podle zvláštního právního předpisu¹⁶⁾ soudu v řízení o svěřením dítěte do pěstounské péče nebo o osvojení dítěte.

HLAVA III

ČINNOST ORGÁNŮ

SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY PŘI SVĚŘENÍ DÍTĚTE DO VÝCHOVY JINÝCH FYZICKÝCH OSOB NEŽ RODIČŮ

§ 19

(1) Okresní úřad rozhoduje o svěřením dítěte

- a) do péče budoucích osvojitelů,¹⁷⁾ je-li dítě v ústavu z rozhodnutí soudu nebo z vůle rodičů, nejde-li o případ uvedený v odstavci 2,
- b) do péče fyzické osoby, která má zájem stát se pěstounem,¹⁸⁾ je-li dítě v ústavu z rozhodnutí soudu nebo se souhlasem rodičů;

o svěřením dítěte zašle informaci příslušnému soudu do 15 dnů ode dne rozhodnutí.

(2) Úřad rozhoduje o svěřením dítěte do péče budoucích osvojitelů,¹⁹⁾ jde-li o osvojení dítěte do ciziny nebo z ciziny.

(3) Okresní úřad přijímá písemný souhlas rodiče k osvojení dítěte.²⁰⁾

(4) Je-li svěřeno dítě do pěstounské péče nebo převzato budoucím pěstounem na základě rozhodnutí podle odstavce 1 písm. b), podává okresní úřad návrh soudu na stanovení výživného na toto dítě, a pokud povinná fyzická osoba neplatí stanovené výživné, podává návrh na výkon rozhodnutí.

(5) Okresní úřad sleduje vývoj dětí, které byly svěřeny do výchovy jiných fyzických osob než rodičů; přitom jsou zaměstnanci okresního úřadu povinni navštěvovat rodinu, kde dítě žije, popřípadě jiné prostředí, kde se dítě zdržuje, nejméně jednou za 3 měsíce v období prvních 6 měsíců péče nahrazující péči rodičů, a poté v souladu se zájmy dítěte podle potřeby, nejméně však jednou za 6 měsíců, a to na základě zvláštního oprávnění vydaného okresním úřadem, v němž je uvedeno jméno a příjmení zaměstnance, jeho další osobní údaje a vymezena činnost, kterou může tento zaměstnanec vykonávat.

¹²⁾ § 178 občanského soudního řádu.

¹³⁾ § 76a občanského soudního řádu.

¹⁴⁾ Například § 37, 37b a 79 zákona o rodině, § 45 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, § 16 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád).

¹⁵⁾ § 79 odst. 4 zákona o rodině.

¹⁶⁾ § 45b a 70 zákona o rodině.

¹⁷⁾ § 69 odst. 2 zákona o rodině.

¹⁸⁾ § 45b odst. 2 zákona o rodině.

¹⁹⁾ § 69 zákona o rodině.

²⁰⁾ § 68a zákona o rodině.

HLAVA IV
ZPROSTŘEDKOVÁNÍ OSVOJENÍ
A PĚSTOUNSKÉ PÉČE

§ 20

(1) Zprostředkování osvojení a pěstounské péče spočívá ve vyhledávání dětí uvedených v § 2 odst. 2 vhodných k osvojení nebo ke svěření do pěstounské péče a nalezení vhodných osvojitelů nebo pěstounů pro tyto děti. Osvojení nebo pěstounská péče v České republice a osvojení dětí z ciziny do České republiky se zprostředkuje jen na žádost fyzické osoby, která má zájem osvojit dítě nebo přijmout dítě do pěstounské péče; žádost občana České republiky, který má na jejím území trvalý pobyt, a cizince, který má na území České republiky povolení trvalý nebo dlouhodobý pobyt, (dále jen „žadatel“) se podává u okresního úřadu.

(2) Zprostředkování

- a) osvojení a svěření dítěte do pěstounské péče v České republice zajišťuje ministerstvo,
- b) osvojení dětí z České republiky do ciziny nebo dětí z ciziny do České republiky zajišťuje Úřad.

(3) Zprostředkování

- a) osvojení se neprovádí v případě,
 1. že rodiče dali souhlas k osvojení dítěte předem ve vztahu k určitým osvojitelům, nebo
 2. podal-li návrh na osvojení manžel rodiče dítěte nebo pozůstalý manžel po rodiči nebo osvojiteli dítěte;
- b) pěstounské péče se neprovádí, podala-li návrh na svěření dítěte do pěstounské péče fyzická osoba dítěti příbuzná nebo fyzická osoba blízká dítěti nebo jeho rodině.

§ 21

**Postup okresního úřadu
při zprostředkování osvojení
a pěstounské péče**

(1) Okresní úřad vyhledává děti uvedené v § 20 odst. 1 a fyzické osoby vhodné stát se osvojiteli nebo pěstouny; vhodné děti a osoby může vyhledávat a doporučit okresnímu úřadu také obec.

(2) Okresní úřad vede spisovou dokumentaci o dítěti uvedeném v § 20 odst. 1; spisová dokumentace obsahuje

- a) osobní údaje,

- b) doklad o státním občanství,²¹⁾ o povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu na území České republiky nebo doklad o oprávnění trvale pobývat na území České republiky podle zvláštního právního předpisu²⁾ anebo doklad o podání žádosti na zahájení řízení o udělení azylu,
- c) údaje o sociálních poměrech dítěte, jeho rodičů, sourozenců, popřípadě prarodičů,
- d) doklad, že dítě splňuje podmínky pro osvojení podle zvláštního právního předpisu,²²⁾
- e) rozhodnutí příslušných orgánů o výchově dítěte, bylo-li vydáno,
- f) zprávu o zdravotním stavu a vývoji dítěte.

(3) Okresní úřad vede spisovou dokumentaci o žadateli; spisová dokumentace obsahuje

- a) žádost, v níž jsou obsaženy žadatelovy osobní údaje;
- b) doklad o státním občanství nebo o povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu na území České republiky;
- c) opis z evidence Rejstříku trestů²³⁾ vyžádaný okresním úřadem;
- d) zprávu o zdravotním stavu předloženou žadatelem;
- e) údaje o ekonomických a sociálních poměrech;
- f) písemné vyjádření žadatele, zda
 1. souhlasí s tím, aby po uplynutí lhůty uvedené v § 22 odst. 8 byl zařazen také do evidence Úřadu pro zprostředkování osvojení dětí z ciziny,
 2. žádá výlučně o osvojení dítěte z ciziny;
- g) písemný souhlas s tím, že orgán sociálně-právní ochrany zprostředkující osvojení nebo pěstounskou péči je oprávněn
 1. zjišťovat další údaje potřebné pro zprostředkování, zejména o tom, zda způsobem života bude žadatel zajišťovat pro dítě vhodné výchovné prostředí,
 2. kdykoliv zjistit, zda nedošlo ke změně rozhodných skutečností uvedených ve spisové dokumentaci;
- h) písemný souhlas s účastí na přípravě fyzických osob k přijetí dítěte do rodiny, jestliže okresní úřad považuje takovou přípravu za účelnou;
- i) stanovisko okresního úřadu k žádosti o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče.

(4) Okresní úřad postupuje kopií spisové doku-

²¹⁾ § 20 zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění zákona č. 194/1999 Sb.

²²⁾ § 68 a 68a zákona o rodině.

²³⁾ § 10 zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů.

mentace o dítěti uvedeném v § 20 odst. 1 a spisové dokumentace o žadateli neprodleně ministerstvu.

(5) Podává-li žádost o zprostředkování pěstounské péče fyzická osoba, která vykonává pěstounskou péči v zařízení pro výkon pěstounské péče (§ 44), přikládá k žádosti stanovisko zřizovatele tohoto zařízení, s výjimkou případů, kdy je zřizovatelem okresní úřad, u něhož žádost podává.

§ 22

Postup ministerstva při zprostředkování osvojení a pěstounské péče

(1) Ministerstvo vede pro účely zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče evidenci dětí uvedených v § 20 odst. 1 (dále jen „evidence dětí“) a evidenci žadatelů vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny (dále jen „evidence žadatelů“).

(2) Evidence dětí obsahuje

- a) kopii spisové dokumentace podle § 21 odst. 2;
- b) odborné posouzení podle § 27, je-li ho třeba s ohledem na
 1. věk dítěte,
 2. stanovisko odborného lékaře, nebo
 3. jiné vážné skutečnosti;
- c) vyjádření dítěte zajištěné ministerstvem (§ 8 odst. 2);
- d) další doklady potřebné pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče.

(3) Evidence žadatelů obsahuje

- a) kopii spisové dokumentace podle § 21 odst. 3,
- b) odborné posouzení podle § 27,
- c) další doklady potřebné pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče.

(4) Pokud žadatel chce osvojit výlučně dítě z ciziny [§ 21 odst. 3 písm. f) bod 2], ministerstvo provede odborné posouzení podle § 27 a neprodleně zašle kopii údajů obsažených v evidenci žadatelů Úřadu k zařazení do evidence pro zprostředkování osvojení z ciziny.

(5) Ministerstvo zařazuje žadatele do evidence žadatelů neprodleně po odborném posouzení podle § 27. V rozhodnutí ministerstvo stanoví žadatelů povinnost hlásit ministerstvu všechny změny rozhodné pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče do 15 dnů od jejich vzniku a povinnost zúčastnit se na vyzvání ministerstva přípravy k přijetí dítěte do rodiny. Ministerstvo oznámí okresnímu úřadu, zda byl žadatel zařazen do evidence žadatelů, a jde-li o žadatele uvedeného v § 21 odst. 5, oznámí tuto skutečnost též zřizovateli zařízení pro výkon pěstounské péče, s výjimkou případu, kdy zřizovatelem je okresní úřad, u něhož tento žadatel žádal o zprostředkování pěstounské péče. Ministerstvo zašle oznámení okresnímu úřadu do 15 dnů od rozhodnutí o zařazení do evidence žadatelů.

(6) Ministerstvo může zjistit kdykoliv v době, kdy je dítě vedeno v evidenci dětí nebo žadatel zařazen do evidence žadatelů, zda nedošlo ke změně skutečností rozhodných pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče, zejména je oprávněno provést nové odborné posouzení dítěte nebo žadatele podle § 27.

(7) Žadatel může písemně požádat, aby po dobu, kterou označí, osvojení nebo pěstounská péče nebyly zprostředkovány. V žádosti je povinen uvést důvod, pro který žádá pozastavení zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče. Je-li žadatel zařazen do evidence žadatelů vedené ministerstvem a současně i do evidence pro zprostředkování osvojení dítěte z ciziny vedené Úřadem, je povinen zaslat žádost současně každému z orgánů, které tyto evidence vedou. Doba, po kterou není zprostředkováno osvojení nebo pěstounská péče, se nezapočítává do lhůty 12 měsíců uvedené v odstavci 8.

(8) Jestliže ministerstvo nezprostředkuje osvojení nebo pěstounskou péči

- a) do 6 kalendářních měsíců od zařazení dítěte do evidence dětí, nebo
 - b) do 12 kalendářních měsíců od právní moci rozhodnutí o zařazení žadatele do evidence žadatelů,
- postoupí kopii údajů z těchto evidencí Úřadu pro zařazení do evidence pro zprostředkování osvojení ve vztahu k cizině. Údaje o žadateli zašle ministerstvo Úřadu, pokud žadatel vyjádřil souhlas podle § 21 odst. 3 písm. f) bodu 1. Do šestiměsíční a dvanáctiměsíční lhůty se nezapočítává doba, po kterou trvala na základě rozhodnutí okresního úřadu péče budoucího osvojitele o dítě nebo po kterou bylo na základě rozhodnutí okresního úřadu dítě svěřeno do péče fyzické osoby, která má zájem stát se pěstounem.

§ 23

Zjistí-li ministerstvo, že v evidenci žadatelů je zařazen žadatel vhodný stát se osvojitelem nebo pěstounem dítěte vedeného v evidenci dětí, oznámí písemně tuto skutečnost neprodleně tomuto žadateli, a jde-li o žadatele uvedeného v § 21 odst. 5, též zřizovateli zařízení pro výkon pěstounské péče. Na základě oznámení ministerstva má žadatel právo seznámit se s dítětem a ten, u něhož se dítě nachází, je povinen toto seznámení umožnit. Žadatel má možnost seznámit se s dítětem a podat žádost o svěřeni dítěte do péče budoucích osvojitelů nebo do péče budoucích pěstounů nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy mu bylo doručeno oznámení ministerstva podle věty první.

§ 24

(1) Jestliže ministerstvo zprostředkovalo osvojení dítěte vedeného v evidenci dětí a současně i v evidenci pro zprostředkování osvojení do ciziny nebo jeho svěřeni do pěstounské péče v České republice, je povinno oznámit tuto skutečnost neprodleně Úřadu; to platí

obdobně, jde-li o žadatele vhodného stát se osvojitelem, pokud je zařazen do obou uvedených evidencí.

(2) Ministerstvo

- a) vyřadí dítě z evidence dětí
 1. na základě rozhodnutí o osvojení nebo o svěřeni dítěte do pěstounské péče, nebo
 2. zjistí-li závažné důvody, pro které nelze zprostředkovat osvojení nebo pěstounskou péči;
- b) vyřadí žadatele z evidence žadatelů
 1. na základě rozhodnutí o osvojení nebo o svěřeni dítěte do pěstounské péče,
 2. zjistí-li závažné důvody, pro které nelze zprostředkovat osvojení nebo pěstounskou péči,
 3. poruší-li závažným způsobem povinnost sdělovat ministerstvu změny v údajích rozhodné pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče, nebo
 4. požádá-li o to žadatel;
- c) může vyřadit žadatele z evidence žadatelů, jestliže se bez vážného důvodu nezúčastnil přípravy k přijetí dítěte do rodiny, i když byl k účasti na této přípravě vyzván.

(3) O vyřazení žadatele z evidence žadatelů vydá ministerstvo rozhodnutí, s výjimkou případů podle odstavce 2 písm. b) bodů 1 a 4. Oznámení o vyřazení z evidence žadatelů ministerstvo zasílá okresnímu úřadu, Úřadu, pokud je žadatel veden i v evidenci podle § 25 odst. 1, a jde-li o žadatele uvedeného v § 21 odst. 5, též zřizovateli zařízení pro výkon pěstounské péče, s výjimkou případu, kdy zřizovatelem je okresní úřad, u něhož žadatel žádal o zprostředkování pěstounské péče, a to do 15 dnů od rozhodnutí.

(4) Pro účely vyřazení žadatele z evidence je okresní úřad povinen oznámit ministerstvu, že rozhodnutí o osvojení nebo o svěřeni do pěstounské péče nabylo právní moci.

§ 25

Zprostředkování osvojení Úřadem

(1) Úřad vede pro účely zprostředkování osvojení evidenci

- a) dětí uvedených v § 2 odst. 2 vhodných k osvojení v cizině,
- b) dětí vhodných k osvojení v České republice, které nemají na území České republiky povolen trvalý nebo dlouhodobý pobyt ani nejsou oprávněny podle zvláštního právního předpisu²⁾ trvale pobývat na území České republiky,
- c) žadatelů vhodných stát se osvojiteli dětí uvedených v písmenu b),
- d) fyzických osob vhodných stát se osvojiteli dětí uvedených v písmenu a), pokud tyto osoby nemají

na území České republiky povolen trvalý nebo dlouhodobý pobyt.

(2) Děti uvedené

- a) v odstavci 1 písm. a) jsou vedeny v evidenci na základě oznámení ministerstva (§ 22 odst. 8),
- b) v odstavci 1 písm. b) jsou zařazovány do evidence na základě oznámení státních orgánů České republiky nebo státních orgánů nebo jiných organizací cizího státu řádně pověřených ve svém státě výkonem povinností při mezinárodním osvojení. Těmto orgánům nebo organizacím Úřad oznamuje zařazení dítěte uvedeného v odstavci 1 písm. b) do evidence.

(3) Žadatelé uvedení v odstavci 1 písm. c) a fyzické osoby uvedené v odstavci 1 písm. d) jsou zařazováni do evidence na základě rozhodnutí Úřadu.

(4) Úřad vyřadí z evidence

- a) dítě, žadatele nebo osobu uvedenou v odstavci 1 písm. d), došlo-li ke zprostředkování osvojení, a to ke dni rozhodnutí o osvojení;
- b) žadatele nebo osobu uvedenou v odstavci 1 písm. d),
 1. zjistí-li závažné důvody, pro které nelze osvojení zprostředkovat,
 2. poruší-li žadatel nebo uvedená osoba závažným způsobem povinnost sdělovat údaje rozhodné pro tuto evidenci, nebo
 3. požádají-li o to žadatel nebo uvedená osoba;
- c) dítě, požádají-li o to orgán nebo organizace uvedené v odstavci 2 písm. b).

(5) Úřad vydá rozhodnutí o vyřazení z evidence jen v případech žadatelů a osob uvedených v odstavci 1 písm. d), nejde-li o vyřazení z evidence proto, že bylo rozhodnuto o osvojení. Úřad zasílá ministerstvu rozhodnutí o vyřazení žadatelů a osob uvedených v odstavci 1 písm. d); oznámení o vyřazení dítěte uvedeného v odstavci 1 písm. b) zasílá Úřad orgánům nebo organizacím uvedeným v odstavci 2 písm. b).

(6) Pro vedení evidence, jde-li o dítě uvedené v odstavci 1 písm. a) nebo jde-li o osobu uvedenou v odstavci 1 písm. c), platí přiměřeně § 22 odst. 2, 3, 5 až 7.

§ 26

Pro zprostředkování osvojení Úřadem, jde-li o osvojení v České republice, platí § 23 přiměřeně.

§ 27

Odborné posuzování pro účely zprostředkování osvojení a pěstounské péče

(1) Pro účely zprostředkování osvojení a pěstounské péče ministerstvo

- a) u dětí

1. posuzuje úroveň tělesného a duševního vývoje dítěte, včetně jeho specifických potřeb a nároků,
 2. se vyjadřuje k vhodnosti náhradní rodinné péče a jejích forem;
- b) u žadatelů posuzuje charakteristiku osobnosti, psychologický stav, předpoklady vychovávat dítě, motivaci, která vedla k žádosti o osvojení dítěte nebo o jeho svěřením do pěstounské péče, stabilitu manželského vztahu a prostředí v rodině, popřípadě další skutečnosti rozhodné pro osvojení dítěte nebo jeho svěřením do pěstounské péče.

Posouzení ministerstvo provede do 30 dnů ode dne zjištění všech potřebných skutečností.

(2) Ministerstvo je oprávněno vyzvat žadatele a fyzické osoby uvedené v § 25 odst. 1 písm. d) k osobnímu jednání za účelem posouzení jejich předpokladů a skutečností rozhodných pro svěřením dítěte. Ministerstvo přitom spolupracuje s okresními úřady, obcemi, zdravotnickými a školskými zařízeními i dalšími odbornými zařízeními, pověřenými osobami a s odborníky pro otázky výchovy a péče o dítě.

(3) Zaměstnanci ministerstva mohou za účelem přípravy podkladů pro odborné posouzení podle odstavce 1 navštívit dítě nebo pozvat dítě k jednání, je-li to přiměřené jeho věku a schopnostem. Právnícké nebo fyzické osoby, u nichž se dítě nachází, jsou povinny zaměstnanci ministerstva tuto návštěvu, účast dítěte na uvedeném jednání a posouzení dítěte umožnit.

(4) Pro zpracování vyjádření ministerstva podle § 18 platí odstavce 1 až 3 přiměřeně.

HLAVA V

ÚSTAVNÍ VÝCHOVA A OCHRANNÁ VÝCHOVA

§ 28

(1) Po právní moci rozhodnutí soudu o nařízení ústavní výchovy okresní úřad sjedná dobu a místo přijetí dítěte do příslušného zařízení pro výkon ústavní výchovy; přitom vyzve rodiče nebo jiné fyzické osoby odpovědné za výchovu dítěte, aby dítě ve stanoveném termínu předali určenému zařízení, popřípadě s jejich souhlasem může zabezpečit umístění sám. Nepodrobí-li se rodiče nebo jiné fyzické osoby odpovědné za

výchovu dítěte rozhodnutí soudu, podá okresní úřad soudu návrh na výkon rozhodnutí.²⁴⁾

(2) Organem sociálně-právní ochrany příslušným k součinnosti se soudem při výkonu rozhodnutí podle zvláštního právního předpisu,²⁵⁾ jde-li o předběžné opatření, je okresní úřad.

§ 29

Sledování výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy

(1) Okresní úřad sleduje dodržování práv dítěte ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy,²⁶⁾ v ústavěch sociální péče²⁷⁾ a ve zvláštních dětských zdravotnických zařízeních²⁸⁾ a v obdobných ústavěch (zařízeních), umožňují-li zvláštní právní předpisy, aby byly zřízeny právníckými nebo fyzickými osobami, (dále jen „ústavní zařízení“); sleduje zejména rozvoj duševních a tělesných schopností dětí, zda trvají důvody pro pobyt dítěte v ústavním zařízení, zjišťuje, jak se vyvíjejí vztahy mezi dětmi a jejich rodiči. Okresní úřad působí k tomu, aby byli v ústavním zařízení sourozenci umístěni společně.

(2) Zaměstnanec okresního úřadu je povinen nejméně jednou za 6 měsíců navštívit dítě, kterému byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova, a dítě uvedené v § 10 odst. 5, a to na základě zvláštního oprávnění vydaného okresním úřadem, v němž je uvedeno jméno a příjmení zaměstnance, jeho další osobní údaje a vymezena činnost, kterou může tento zaměstnanec vykonávat.

(3) Zaměstnanec okresního úřadu je oprávněn hovořit s dítětem bez přítomnosti dalších osob, zejména zaměstnanců ústavního zařízení, a má právo nahlížet do dokumentace, kterou ústavní zařízení o dítěti vede.

(4) Zjistí-li zaměstnanec okresního úřadu, že ústavní zařízení porušilo povinnosti vyplývající z tohoto zákona nebo zvláštních právních předpisů, je povinen tuto skutečnost neprodleně oznámit okresnímu úřadu a zřizovateli tohoto ústavního zařízení, popřípadě orgánu, který je zřizovatelem nadřízen, a soudu, který nařídil ústavní výchovu nebo uložil ochrannou výchovu; tím není dotčena povinnost vyplývající ze zvláštního právního předpisu.⁶⁾

(5) Okresní úřad, jehož zaměstnanec oznámil porušení povinností ústavním zařízením, sleduje, zda do-

²⁴⁾ § 272 až 273a občanského soudního řádu.

²⁵⁾ § 273a občanského soudního řádu.

²⁶⁾ § 23 a následující zákona č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷⁾ § 73 zákona č. 100/1988 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

§ 61 a následující vyhlášky č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸⁾ § 38 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu.

šlo k odstranění zjištěných nedostatků, a působí k přijetí potřebných opatření vedoucích k nápravě.

(6) Ústavní zařízení jsou povinna

- a) zajistit zaměstnanci okresního úřadu přístup do ústavního zařízení a poskytnout mu potřebné listiny, doklady nebo zprávy vztahující se k dítěti a jeho rodičům, pokud je ústavní zařízení má k dispozici,
- b) umožnit styk zaměstnance okresního úřadu s dítětem, kterému byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova,
- c) oznamovat neprodleně okresnímu úřadu děti, které přicházejí v úvahu jako vhodné k osvojení nebo ke svěření do pěstounské péče,
- d) odeslat neprodleně písemné podání dítěte adresované soudu, okresnímu úřadu, jinému státnímu orgánu nebo pověřené osobě bez kontroly jeho obsahu,
- e) vyžádat si písemný souhlas okresního úřadu k pobytu dítěte podle § 30,
- f) informovat okresní úřad o nadcházejícím propuštění dítěte z ústavního zařízení,
- g) informovat okresní úřad a soud, který dítěti nařídil ústavní výchovu nebo uložil ochrannou výchovu, o úteku dítěte z ústavního zařízení a o přemístění dítěte do jiného ústavního zařízení.

(7) Ústavní zařízení uvedené v odstavci 1 může navštívit také zaměstnanec ministerstva. Pro zaměstnance ministerstva platí obdobně odstavce 3 až 6 a pro povinnost mít zvláštní oprávnění k návštěvě ústavního zařízení platí obdobně odstavec 2. Oprávnění vydává ministerstvo.

§ 30

Ústavní zařízení může jen po předchozím písemném souhlasu okresního úřadu povolit dítěti, kterému byla nařízena ústavní výchova, dočasný pobyt u rodičů, popřípadě jiných fyzických osob, a to nejvýše v rozsahu 14 kalendářních dnů při jednom pobytu. Tato doba může být prodloužena na základě písemného souhlasu okresního úřadu. Bylo-li dítě umístěno v takovém ústavním zařízení na základě žádosti rodičů nebo jiných zákonných zástupců, je možno povolit takový pobyt u jiných fyzických osob jen po předchozím písemném souhlasu rodičů nebo jiných zákonných zástupců, pokud získání tohoto souhlasu nebrání vážná překážka.

HLAVA VI

PÉČE O DĚTI

VYŽADUJÍCÍ ZVÝŠENOU POZORNOST

§ 31

Péče o děti uvedené v § 6 odst. 1 spočívá v posky-

tování pomoci při překonávání nepříznivých sociálních podmínek a výchovných vlivů, s cílem umožnit jim začlenění do společnosti, včetně začlenění pracovního.

§ 32

(1) Obec při péči o děti uvedené v § 6 odst. 1

- a) zaměřuje svoji pozornost na využívání volného času těchto dětí,
- b) zaměřuje svoji pozornost na děti vyhledávající styky s fyzickými osobami nebo skupinami těchto osob požívajícími alkoholické nápoje nebo návykové látky nebo páchajícími trestnou činnost,
- c) sleduje u dětí projevy nesnášenlivosti a násilí,
- d) věnuje pozornost dětem z rodin s nízkou sociální úrovní,
- e) zabraňuje pronikání nepříznivých sociálních a výchovných vlivů mezi ostatní skupiny dětí,
- f) nabízí dětem programy pro využití volného času se zřetelem k zájmům dětí a jejich možnostem,
- g) spolupracuje se školami, pověřenými osobami, zájmovými sdruženími a dalšími subjekty.

(2) Okresní úřad při péči o děti uvedené v § 6 odst. 1

- a) působí proti opakovaným poruchám v chování a jednání dětí se zvláštní pozorností věnovanou pachatelům trestné činnosti,
- b) upozorňuje školské úřady na potřebu napomáhat dětem, které ukončily školní docházku, při získávání možnosti pokračovat v další přípravě na povolání, zejména jde-li o děti propuštěné z ústavní výchovy, ochranné výchovy nebo výkonu trestu odnětí svobody,
- c) spolupracuje s úřady práce při zprostředkování vhodného zaměstnání pro tyto děti,
- d) usměrňuje péči o tyto děti podle programů péče o problémové skupiny dětí zpracovaných státními orgány, obcemi, pověřenými osobami a dalšími právníckými a fyzickými osobami,
- e) pomáhá dětem překonat problémy, které mohou vést k negativním projevům v jejich chování.

(3) Zaměstnanci okresního úřadu a zaměstnanci obce při péči o děti uvedené v § 6 odst. 1

- a) jsou v osobním styku s dítětem, jeho rodiči nebo osobami odpovědnými za jeho výchovu,
- b) volí prostředky působení na děti tak, aby účinně působily na děti podle druhu a povahy poruchy v chování dítěte a jeho sociálního postavení,
- c) řeší problémy dítěte, je-li to účelné, v prostředí, kde se dítě zpravidla zdržuje.

§ 33

(1) Okresní úřad se účastní trestního řízení vede-

ného proti mladistvému²⁹⁾ a podává návrh soudu na upuštění od výkonu ochranné výchovy, propuštění z ochranné výchovy nebo podmíněné umístění mimo výchovné zařízení³⁰⁾ a na prodloužení ochranné výchovy.

(2) O nařízeném ústním jednání v řízení o přestupku proti mladistvému³¹⁾ se vyrozumívá okresní úřad. Okresní úřad může podat odvolání proti rozhodnutí o přestupku, kterého se dopustil mladistvý, a návrh na upuštění od výkonu zbytku zákazu činnosti.

§ 34

(1) Okresní úřad spolupracuje s věznicemi³²⁾ a v případech uvedených v § 33 odst. 1 též se státním zastupitelstvím při řešení sociálních a výchovných problémů dětí uvedených v § 6 odst. 1.

(2) Okresní úřad se na žádost vyjadřuje podle zvláštního právního předpisu³³⁾

- a) k formě a obsahu přípravy dítěte na budoucí povolání zabezpečeného věznicí,
- b) zda je ve prospěch dítěte, aby o něj odsouzená žena ve věznici pečovala, a
- c) k prodloužení doby přerušování výkonu trestu odnětí svobody odsouzené ženě, je-li důvodem návštěva dítěte.

(3) Zaměstnanec okresního úřadu je povinen alespoň jednou za 3 měsíce navštívit dítě,

- a) které je ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, a projednat s ním zejména možnost zaměstnání nebo přípravy na budoucí povolání nebo zaměstnání po ukončení výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody,
- b) o něž ve věznici pečuje odsouzená žena.

(4) Věznic³²⁾ jsou povinny zajistit zaměstnanci okresního úřadu přístup do věznice a umožnit styk tohoto zaměstnance s dítětem, které je ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, a s dítětem, o něž ve věznici pečuje žena odsouzená k trestu odnětí svobody. Pro návštěvu zaměstnance okresního úřadu vydá tento orgán zaměstnanci zvláštní oprávnění, v němž je uvedeno jméno a příjmení zaměst-

nance, jeho další osobní údaje a vymezena činnost, kterou může tento zaměstnanec vykonávat.

HLAVA VII

SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA VE VZTAHU K CIZINĚ

§ 35

(1) Úřad zajišťuje sociálně-právní ochranu ve vztahu k cizině, jde-li o

- a) děti uvedené v § 2 odst. 2,
- b) děti, které jsou občany České republiky a nemají na jejím území trvalý pobyt,
- c) děti, které nejsou občany České republiky a nemají na jejím území povolen trvalý nebo dlouhodobý pobyt ani se na jejím území nezdržují, jestliže jejich rodiče nebo jiné fyzické osoby mající vůči těmto dětem vyživovací povinnost se zdržují v České republice.

(2) Při výkonu činností podle odstavce 1 Úřad

- a) vykonává funkci přijímajícího a odesílajícího orgánu při provádění mezinárodních smluv a plní další povinnosti vyplývající pro Českou republiku z mezinárodních smluv týkajících se sociálně-právní ochrany,³⁴⁾
- b) vykonává funkci opatrovníka dítěte,
- c) vyžaduje od příslušných orgánů a dalších právnických a fyzických osob na žádost rodičů žijících v České republice nebo orgánů sociálně-právní ochrany zprávy o poměrech dětí, které jsou občany České republiky a nemají na jejím území trvalý pobyt,
- d) zprostředkuje zaslání osobních dokladů a jiných listin do ciziny a opatřuje doklady a jiné listiny z ciziny,
- e) spolupracuje se státními orgány nebo jinými organizacemi cizího státu obdobnými Úřadu, pokud jsou řádně pověřeny ve svém státě k činnostem sociálně-právní ochrany, a je-li to účelné, také s dalšími orgány, zařízeními a právnickými osobami,

²⁹⁾ § 292 a následující trestního řádu.

³⁰⁾ § 355 až 356a trestního řádu.

³¹⁾ § 74 odst. 2, § 81 odst. 1 a § 92 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb.

³²⁾ § 5 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně souvisejících zákonů. § 15 zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby.

³³⁾ § 61 odst. 6, § 67 odst. 2 a 4 a § 68 zákona č. 169/1999 Sb.

³⁴⁾ Například vyhláška č. 33/1959 Sb., o Úmluvě o vymáhání výživného v cizině, vyhláška č. 14/1974 Sb., o Úmluvě o uznání a vykonatelnosti rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem, vyhláška č. 132/1976 Sb., o Úmluvě o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti, sdělení č. 34/1998 Sb., Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí.

- f) pomáhá pátrat po rodičích dítěte, pokud rodiče nebo jeden z nich žijí v cizině, zjišťovat majetkové a výtěžkové poměry pro stanovení výživného, zprostředkovává podávání návrhů směřujících k zabezpečení plnění vyživovací povinnosti, a to zejména návrhů na úpravu vyživovací povinnosti, výchovy a určení otcovství,
- g) pro účely osvojení v cizině zjišťuje, v jakém sociálním prostředí a v jakých rodinných poměrech dítě žije,
- h) plní úkoly vyplývající ze zprostředkování osvojení a jedná s příslušnými orgány, fyzickými a právníckými osobami, vyžaduje-li to plnění úkolů vyplývajících pro Úřad z tohoto zákona,
- i) dává souhlas k osvojení dítěte do ciziny.
- a) rodič nebo jiná fyzická osoba odpovědná za výchovu dítěte, která je povinna dítě převzít,
- b) ústavní zařízení uvedené v odstavci 3 písm. b), nebo
- c) okresní úřad v případě, že náklady nebyly rodičem, jinou osobou odpovědnou za výchovu dítěte nebo ústavním zařízením uhrazeny. V těchto případech může okresní úřad požadovat úhradu těchto nákladů po uvedených osobách nebo zařízení.

(5) Jde-li o případ uvedený v odstavci 1 písm. b), určí ministerstvo, který okresní úřad učiní opatření podle odstavců 2 až 4.

§ 36

Zajišťování návratu dětí nacházejících se v cizině bez doprovodu

(1) Zastupitelský úřad České republiky je povinen oznámit

- a) okresnímu úřadu, nebo
- b) ministerstvu, není-li místo trvalého pobytu tohoto dítěte na území České republiky známo,

že se na území cizího státu nachází dítě uvedené v § 2 odst. 2 bez doprovodu rodičů nebo jiné osoby odpovědné za dítě, a zajistit návrat dítěte na území České republiky; současně sdělí, kdy, v jakém místě a kým bude dítě dopraveno na území České republiky.

(2) Okresní úřad je povinen učinit opatření potřebná pro převzetí dítěte a současně sdělit zastupitelskému úřadu, kým bude dítě na území České republiky při návratu převzato; může též dohodnout, že dítě bude převzato v cizině.

(3) Převzít dítě při jeho návratu je povinen

- a) rodič dítěte nebo jiná fyzická osoba odpovědná za výchovu dítěte; jestliže nejsou schopni nebo ochotni dítě převzít, převezme je okresní úřad,
- b) zařízení příslušné podle zvláštního právního předpisu k přijetí dítěte na útku,³⁵⁾ jde-li o dítě, kterému byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova.

(4) Náklady související s převzetím dítěte na území České republiky hradí

HLAVA VIII

SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA VE ZVLÁŠTNÍCH PŘÍPADECH

§ 37

(1) Obec je povinna učinit opatření k ochraně života a zdraví a zajistit uspokojování základních potřeb v nejnütnějších rozsahu včetně zdravotní péče³⁶⁾ dítěti uvedenému v § 2 odst. 3, ocitlo-li se takové dítě bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy nebo narušeny.

(2) O opatřeních uvedených v odstavci 1 uvědomí obec neprodleně okresní úřad, který je povinen učinit další nezbytná opatření směřující k ochraně dítěte, a uvědomit, je-li to možné, o této skutečnosti neprodleně zastupitelský úřad státu, jehož je dítě občanem; současně je povinen projednat s ním způsob spojení dítěte s rodiči nebo jinými osobami za dítě odpovědnými. O skutečnostech uvedených ve větě první okresní úřad informuje Úřad.

(3) Nezbytnými opatřeními, která okresní úřad učiní, jsou zejména

- a) podání návrhu na nařízení předběžného opatření,¹³⁾
- b) podání návrhu na ustanovení poručníka nebo opatrovníka dítěte,
- c) podání návrhu na ústavní výchovu dítěte,³⁷⁾
- d) zprostředkování umístění dítěte v azylovém zařízení.

³⁵⁾ § 12 odst. 5 vyhlášky č. 64/1981 Sb., o školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy.

³⁶⁾ § 30 zákona č. 20/1966 Sb., ve znění zákona č. 548/1991 Sb.

³⁷⁾ § 46 zákona o rodině.

HLAVA IX

KOMISE

PRO SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANU DĚTÍ

§ 38

(1) Přednosta okresního úřadu zřizuje jako zvláštní orgán³⁸⁾ komisi pro sociálně-právní ochranu dětí (dále jen „komise“).

(2) Komise

- a) rozhoduje o odvolání proti rozhodnutí obce o uložení výchovných opatření podle zvláštního právního předpisu,¹⁰⁾
- b) koordinuje výkon sociálně-právní ochrany na území okresu.

(3) Přednosta okresního úřadu jmenuje a odvolává předsedu komise, jeho zástupce a ostatní členy komise z členů obecních zastupitelstev a fyzických osob, které spolupůsobí při sociálně-právní ochraně, zejména pedagogických pracovníků, psychologů, zdravotnických pracovníků, zástupců pověřených osob (§ 48), občanských sdružení, církví a jiných právnických nebo fyzických osob. Tajemníkem komise je zaměstnanec okresního úřadu na úseku sociálně-právní ochrany.

(4) Komise je schopna jednat a usnášet se, je-li přítomen předseda komise nebo jeho zástupce a nejméně další dva členové komise. Komise se usnáší většinou hlasů členů přítomných na jednání komise. Při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy komise, a není-li přítomen předseda, rozhoduje hlas jeho zástupce.

(5) K jednání komise je možno podle potřeby přizvat

- a) dítě, je-li to přiměřené jeho věku a schopnostem, spolu s rodiči nebo jinými fyzickými osobami odpovědnými za jeho výchovu;
- b) rodiče dítěte nebo jiné fyzické osoby odpovědné za výchovu dítěte;
- c) zástupce
 1. školy, kterou dítě navštěvuje, školského, zdravotnického nebo ústavního zařízení nebo jiného zařízení,
 2. zaměstnavatele dítěte nebo právnické osoby, u které se dítě připravuje na budoucí povolání,
 3. pověřených osob,
 4. občanských sdružení, církví a dalších právnických osob;
- d) fyzické osoby, pokud jsou

1. zřizovateli škol nebo jiných zařízení uvedených v písmenu c) bodu 1,
 2. zaměstnavateli dětí nebo se u nich dítě připravuje na budoucí povolání,
 3. pověřenými osobami;
 - e) soudce;
 - f) státní zástupce;
 - g) jiné fyzické osoby;
- je-li to účelné k objasnění rozhodujících skutečností.

(6) Osoby uvedené v odstavci 5 písm. c) až g) se přizvou k jednání vždy, jestliže daly k tomuto jednání podnět.

(7) Účast členů komise a osob uvedených v odstavci 5 na jednání komise je jiným úkonem v obecném zájmu,³⁹⁾ při němž náleží členům komise a osobám uvedeným v odstavci 5 písm. c) až g) náhrada mzdy (platu). Členům komise a osobám uvedeným v odstavci 5, kteří nejsou v pracovním poměru ani v poměru obdobném pracovnímu poměru, jsou však výdělečně činní, přísluší náhrada ušlého výdělku za dobu výkonu funkce člena komise v jimi prokázané výši, nejvýše však 80 Kč za hodinu nebo 680 Kč za jeden den. Členům komise a osobám uvedeným v odstavci 5 náleží náhrada jízdních výdajů v prokázané výši; způsob dopravy určí předseda komise. Náhradu jízdních výdajů a náhradu ušlého výdělku vyplácí okresní úřad.

ČÁST ČTVRTÁ

ZAŘÍZENÍ SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY

§ 39

Zřizování zařízení sociálně-právní ochrany

(1) Okresní úřady mohou zřizovat

- a) zařízení odborného poradenství pro péči o děti,
- b) zařízení sociálně výchovné činnosti,
- c) zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc,
- d) výchovně rekreační tábory pro děti,
- e) zařízení pro výkon pěstounské péče.

(2) Zařízení uvedená v odstavci 1 mohou zřizovat též obce v samostatné působnosti.

§ 40

Zařízení odborného poradenství pro péči o děti

(1) Zařízení odborného poradenství pro péči o děti poskytuje zejména doporučení zaměřená na řešení vzájemných vztahů rodičů a jejich dětí a na péči rodičů o děti zdravotně postižené. V rámci odborného

³⁸⁾ § 9 odst. 3 zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹⁾ § 124 zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

poradenství se poskytují nebo zprostředkovávají rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dětí rady ve věcech výchovy a výživy dětí a v dalších otázkách týkajících se jejich rodinných, sociálních a mezigeneračních problémů vyplývajících z péče o děti.

(2) Zařízení odborného poradenství pro péči o děti mohou poskytovat nebo zprostředkovávat také poradenství pro fyzické osoby vhodné stát se osvojiteli nebo pěstouny.

§ 41

Zařízení sociálně výchovné činnosti

Zařízení sociálně výchovné činnosti jsou určena zejména dětem uvedeným v § 6 odst. 1; těmto dětem nabízí programy rozvíjení sociálních dovedností, výchovných činností a využití volného času.

§ 42

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

(1) Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc poskytují ochranu a pomoc dítěti, které se ocitlo bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy, jde-li o dítě tělesně nebo duševně týrané nebo zneužívané anebo o dítě, které se ocitlo v prostředí nebo situaci, kdy jsou závažným způsobem ohrožena jeho základní práva. Ochrana a pomoc takovému dítěti spočívá v uspokojování základních životních potřeb, včetně ubytování, a v zajištění lékařské péče zdravotnickým zařízením, psychologické a jiné obdobné nutné péče.

(2) V zařízení se poskytuje ochrana a pomoc dítěti v případech uvedených v § 37, a to po dobu, než rozhodne soud o návrhu okresního úřadu na nařízení předběžného opatření.¹³⁾

§ 43

Výchovně rekreační tábory pro děti

(1) Výchovně rekreační tábory pro děti se zřizují zpravidla v době školních prázdnin a jsou určeny zejména pro děti uvedené v § 6 odst. 1. Pobyť ve výchovně rekreačním táboře se dítěti poskytuje na žádost zákonných zástupců dítěte nebo s jejich souhlasem.

(2) Účelem pobytu ve výchovně rekreačních táborech pro děti je výchovné působení na děti směřující k odstranění nebo potlačení poruch chování a k získání potřebných společenských a hygienických návyků.

Zařízení pro výkon pěstounské péče

§ 44

(1) Pěstounská péče může být vykonávána v zařízení pro výkon pěstounské péče (dále jen „zařízení“). Zařízení se zpravidla zřizuje v samostatném objektu

nebo v prostorách, které zřizovatel vybaví jako byt pro rodinu s větším počtem dětí.

(2) Zřizovatel zařízení uzavírá s pěstounem písemnou dohodu o výkonu pěstounské péče v zařízení (dále jen „dohoda“). Výkon pěstounské péče v zařízení začíná dnem uvedeným v dohodě; předchází-li však den určený v dohodě dni, kterým je pěstounu svěřeno první dítě, začíná výkon pěstounské péče v zařízení nejdříve tímto dnem.

(3) Dohoda musí obsahovat

- a) výčet nákladů na domácnost a způsob úhrady jejich poměrné části zřizovatelem; náklady na domácnost přitom vždy tvoří náklady na odběr elektřiny a plynu, náklady na vytápění a dodávku teplé užitkové vody, náklady na dodávku teplé nebo užitkové vody z veřejných vodovodů a na odvádění, popřípadě zneškodnění odpadních a srážkových vod veřejnou kanalizací, náklady na odvoz domovního odpadu a náklady na služby spojené s užíváním bytu,
- b) nejnižší počet dětí, u nichž bude v zařízení vykonávána pěstounská péče,
- c) rozsah náhrady jízdních výdajů pěstounovi a jemu svěřeným dětem,
- d) důvody pro vypovězení dohody zřizovatelem; tímto důvodem je vždy nedodržení dohodnutého počtu dětí podle písmene b) a zrušení pěstounské péče u všech svěřených dětí.

(4) Výkon pěstounské péče v zařízení zaniká na základě písemné dohody smluvních stran nebo písemnou vypovědí dohody jednou ze smluvních stran. Zřizovatel zařízení může vypovědět dohodu jen z důvodů sjednaných v dohodě. Není-li ve vypovědi uvedena lhůta, kdy má výkon pěstounské péče v zařízení zaniknout, činí tato lhůta 3 měsíce. Lhůta počíná prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po doručení vypovědi.

§ 45

(1) Pěstoun vykonávající pěstounskou péči v zařízení je povinen

- a) používat příjmy svěřených dětí pro jejich potřeby a k úhradě jedné desetiny poměrné části nákladů na domácnost za tyto děti. Poměrná část nákladů na domácnost za svěřené děti se vypočte jako součin počtu dětí svěřených do pěstounské péče a podílu částky nákladů na domácnost a celkového počtu osob žijících trvale v zařízení; za osobu žijící trvale v zařízení se nepovažuje osoba, která koná základní (náhradní) službu v ozbrojených silách nebo civilní službu,
- b) hradit náklady na domácnost uvedené v § 44 odst. 3 písm. a), s výjimkou části nákladů, které hradí zřizovatel.

(2) Zřizovatel zařízení je povinen

- a) hradit devět desetin poměrné části nákladů na domácnost za svěřené děti,
- b) poskytovat pěstounovi vykonávajícímu pěstounskou péči v zařízení odměnu za výkon pěstounské péče a za práce spojené s péčí o svěřené děti v zařízení (dále jen „odměna pěstouna“),
- c) hradit náklady spojené s opravami a údržbou objektu zařízení a jeho vybavení, pokud v jednotlivém případě přesahují 100 Kč,
- d) umožnit v zařízení pobyt manželu a dítěti pěstouna a na žádost pěstouna také osobě, která byla do nabytí zletilosti v jeho péči,
- e) poskytovat pěstounovi a svěřeným dětem náhradu jízdních výdajů v dohodnutém rozsahu,
- f) poskytovat pěstounovi na jeho žádost trvalou nebo dočasnou výpomoc, má-li pěstoun svěřeny čtyři nebo více dětí anebo když alespoň jedno ze svěřených dětí vyžaduje mimořádnou péči,
- g) poskytovat pěstounovi na jeho žádost příspěvek na pobyt v zařízení za osobu, která byla do zletilosti v péči tohoto pěstouna a koná základní (náhradní) službu v ozbrojených silách nebo civilní službu. Výše příspěvku činí násobek jedné třicetiny částky, která se považuje za potřebnou podle zvláštního právního předpisu k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb⁴⁰⁾ (dále jen „částka na osobní potřeby“) a počtu dní pobytu uvedené osoby v zařízení.

(3) Zřizovatel může na žádost pěstouna umožnit pobyt v zařízení též jiným osobám, než jsou uvedeny v odstavci 2 písm. d), pokud to není v rozporu se zájmem svěřených dětí; souhlasu zřizovatele není třeba, netrvá-li pobyt těchto osob v zařízení více než 5 dnů.

(4) Pěstoun odpovídá za škodu, kterou způsobil zřizovateli zařízení, ve kterém vykonává pěstounskou péči. Zřizovatel zařízení odpovídá za škodu způsobenou pěstounovi při výkonu pěstounské péče v zařízení. Pro účely náhrady škody se použijí ustanovení zákonníku práce o náhradě škody, s výjimkou ustanovení o odpovědnosti za škodu na odložených věcech.

§ 46

Odměna pěstouna

(1) Odměna pěstouna se pro účely zvláštních právních předpisů⁴¹⁾ posuzuje jako plat.

(2) Odměna náleží ve výši 2,4násobku částky na

osobní potřeby pěstouna při péči o jedno až tři děti. Za každé další dítě se odměna zvyšuje o 0,6násobek uvedené částky a při péči o zdravotně postižené dítě nebo o dítě, které vyžaduje mimořádnou individuální péči, se odměna zvyšuje o 0,3násobek této částky na každé dítě. Výše odměny po odpočtu daně z příjmů, pojistného na veřejné zdravotní pojištění, pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti nesmí činit méně než částku, na kterou by pěstoun měl nárok podle zvláštního právního předpisu.⁴²⁾

(3) Vykonávají-li pěstounskou péči v zařízení společně manželé,⁴³⁾ náleží každému z nich odměna stanovená podle odstavce 2 ve výši jedné poloviny, pokud se nedohodnou o podílu jinak.

(4) Odměna za výkon pěstounské péče se poskytuje i po dobu pracovní neschopnosti pěstouna, nejdéle však po dobu jednoho měsíce.

(5) Poměrná část měsíční odměny za výkon pěstounské péče se stanoví ve výši násobku jedné třicetiny a počtu dní skutečného výkonu pěstounské péče v kalendářním měsíci.

(6) Odměna za výkon pěstounské péče se vyplácí měsíčně pozadu v termínech stanovených zřizovatelem.

(7) Zanikne-li výkon pěstounské péče v zařízení v průběhu kalendářního měsíce, náleží za tento měsíc odměna za výkon pěstounské péče v plné výši.

(8) Došlo-li v průběhu kalendářního měsíce ke změně počtu svěřených dětí v zařízení, poskytne se za tento měsíc odměna, která je určena podle vyššího počtu dětí; zvyšuje-li se odměna za výkon pěstounské péče podle odstavce 2 věty druhé, náleží v plné výši i v tom případě, že podmínky jsou splněny pouze po část měsíce.

§ 47

(1) Za podmínky, za nichž se vykonává pěstounská péče v zařízení, může být vykonávána tato péče i v bytě pěstouna. Pro výkon pěstounské péče v bytě pěstouna neplatí ustanovení § 45 odst. 2 písm. d); ustanovení § 45 odst. 2 písm. c) platí jen v případě, že předměty vybavení bytu jsou vlastnictvím zřizovatele nebo na jejich opatření poskytl zřizovatel příspěvek.

(2) Za pěstouna se pro účely § 44 až 46 považuje též

- a) osoba, které bylo dítě svěřeno do péče na základě

⁴⁰⁾ § 3 odst. 2 zákona č. 463/1991 Sb., o životním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹⁾ Například zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴²⁾ § 40 zákona č. 117/1995 Sb., ve znění zákona č. 242/1997 Sb.

⁴³⁾ § 45a odst. 2 zákona o rodině.

rozhodnutí okresního úřadu podle § 19 odst. 1 písm. b), nebo

b) poručník, který o dítě osobně pečuje, pokud je péče o takové dítě vykonávána v zařízení.

(3) Za dítě svěřené do pěstounské péče se pro účely § 44 až 46 považuje též dítě,

a) které bylo svěřeno do péče na základě rozhodnutí okresního úřadu podle § 19 odst. 1 písm. b), nebo

b) o které osobně pečuje poručník, pokud je péče o takové dítě vykonávána v zařízení.

(4) Za dítě svěřené do pěstounské péče se pro účely § 45 odst. 2 písm. a) a b) a § 46 považuje rovněž zletilé dítě, které má nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte, a dále též dítě, které nemá nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte jen proto, že požívá důchod z důchodového pojištění, jehož výše je stejná nebo vyšší než uvedený příspěvek,⁴⁴⁾ za podmínky, že péče o takové dítě je vykonávána v zařízení.

ČÁST PÁTÁ POSKYTOVÁNÍ SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY POVĚŘENÝMI OSOBAMI

§ 48

Výkon sociálně-právní ochrany pověřenými osobami

(1) Pověřené osoby poskytují sociálně-právní ochranu na základě rozhodnutí o pověření k výkonu takové činnosti (dále jen „pověření“).

(2) Pověřené osoby mohou v sociálně-právní ochraně

- a) vykonávat činnost podle § 10 odst. 1 písm. a) a § 11 odst. 1 písm. a) až c),
- b) vykonávat činnost zaměřenou na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku,
- c) zřizovat zařízení sociálně-právní ochrany uvedená v § 39 odst. 1,
- d) poskytovat pěstounům v zařízení, jehož jsou zřizovateli, výchovnou a poradenskou péči při výkonu pěstounské péče a sledovat výkon pěstounské péče,
- e) převzít zajišťování přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny (§ 22 odst. 5), kterou jinak zajišťuje okresní úřad [§ 11 odst. 1 písm. d)],

f) navrhopvat okresnímu úřadu fyzické osoby vhodné stát se pěstouny v zařízení uvedeném v § 44,

g) vyhledávat fyzické osoby vhodné stát se osvojiteli nebo pěstouny a oznamovat je okresnímu úřadu.

(3) Pověřené osoby nejsou oprávněny vykonávat sociálně-právní ochranu v jiném rozsahu, než je uveden v odstavci 2.

§ 49

Vydávání pověření

(1) O pověření rozhoduje ministerstvo. Jde-li o zřízení zařízení uvedeného v § 39 odst. 1 písm. d), rozhoduje o vydání pověření okresní úřad, pokud pověření k vykonávání takové činnosti není obsaženo v pověření vydaném ministerstvem.

(2) Podmínkou pro vydání pověření je

- a) podání písemné žádosti,
- b) předložení dokladu o ukončeném vzdělání,
- c) bezúhonnost všech fyzických osob, které budou přímo sociálně-právní ochranu poskytovat,
- d) zajištění odpovídajících hygienických podmínek pro zařízení sociálně-právní ochrany prokázané posudkem příslušného orgánu hygienické služby,
- e) vlastnické nebo užívací právo k objektu nebo prostorám, v nichž bude poskytována sociálně-právní ochrana, prokázané příslušným dokladem,
- f) potřebné materiální a technické podmínky pro poskytování sociálně-právní ochrany a provozování zařízení sociálně-právní ochrany.

(3) Pověření se vydá, prokáže-li žadatel, že jsou splněny podmínky uvedené v odstavci 2.

(4) Žádost o vydání pověření musí obsahovat

- a) u právnické osoby název, sídlo, identifikační číslo, doklad o registraci, popřípadě zápisu do příslušného rejstříku podle zvláštních právních předpisů⁴⁵⁾ a jméno a příjmení osoby oprávněné jednat jménem právnické osoby,
- b) u fyzické osoby jméno, příjmení, místo trvalého pobytu a rodné číslo,
- c) rozsah poskytování sociálně-právní ochrany,
- d) místo výkonu sociálně-právní ochrany,
- e) jméno, příjmení a rodné číslo všech fyzických osob, které budou přímo sociálně-právní ochranu poskytovat,
- f) výpis z evidence Rejstříku trestů všech osob, které budou přímo poskytovat sociálně-právní ochranu, ne starší 3 měsíců.

⁴⁴⁾ § 37 a 39 zákona č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁵⁾ Například zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, zákon č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností, zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.

(5) Za bezúhonného se pro účely vydání pověření považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin ani nebyl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti s vykonáváním činností srovnatelných s činnostmi vykonávanými při poskytování sociálně-právní ochrany.

(6) V rozhodnutí o pověření se uvede rozsah poskytované sociálně-právní ochrany.

(7) Pověřená osoba může vykonávat sociálně-právní ochranu, pokud před započítáním jejího výkonu uzavřela pojistnou smlouvu pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem sociálně-právní ochrany. Pojištění musí být sjednáno po celou dobu, po kterou pověřená osoba sociálně-právní ochranu podle tohoto zákona poskytuje. Pověřená osoba je povinna do 15 dnů ode dne uzavření pojistné smlouvy zaslat její kopii orgánu sociálně-právní ochrany, který pověření vydal.

(8) Pověřená osoba je povinna orgánu sociálně-právní ochrany, který rozhodl o pověření,

- a) do 15 dnů oznámit změny ve skutečnostech rozhodných pro vydání pověření,
- b) poskytnout potřebné podklady a umožnit vstup do prostor, v nichž se sociálně-právní ochrana vykonává, a to za účelem přezkoumání podmínek pro vydání pověření stanovených v odstavci 2.

(9) Orgán sociálně-právní ochrany vede evidenci pověřených osob.

(10) Orgán sociálně-právní ochrany, který rozhodl o vydání pověření, je oprávněn kontrolovat výkon sociálně-právní ochrany pověřenými osobami. Pověřená osoba je povinna zajistit orgánu sociálně-právní ochrany podmínky pro výkon kontroly a při kontrole spolupracovat.

§ 50

Odnětí pověření

(1) Orgán sociálně-právní ochrany, který vydal pověření, rozhodne o odnětí pověření, jestliže pověřená osoba

- a) nevykonává sociálně-právní ochranu v rozsahu stanoveném v pověření a za podmínek stanovených v § 49 a porušuje povinnosti vyplývající z tohoto pověření,
- b) porušuje práva dětí žijících v zařízeních sociálně-právní ochrany a neplní povinnosti nutné pro jejich ochranu,
- c) porušuje podle zjištění orgánů hygienické služby

závažně a opakovaně hygienické a protiepidemiologické předpisy,⁴⁶⁾ nebo

d) požádá o zrušení pověření.

(2) Pověřené osobě nelze odejmout pověření podle odstavce 1 písm. a) a b), byla-li jí z tohoto důvodu uložena pokuta (§ 59), nejde-li o zvlášť závažné porušení povinností.

(3) Bylo-li pověření odňato podle odstavce 1 písm. a) až c), může fyzická nebo právnická osoba znovu požádat o vydání pověření až po dvou letech ode dne, kdy rozhodnutí o odnětí pověření nabylo právní moci.

(4) Orgán sociálně-právní ochrany, který odňal pověření, je povinen zajistit péči o děti, kterým pověřená osoba poskytovala sociálně-právní ochranu, pokud není zajištěna jiným způsobem.

ČÁST ŠESTÁ

SPOLEČNÁ USTANOVENÍ

§ 51

Povinnosti orgánů sociálně-právní ochrany při sdělování údajů

(1) Orgány sociálně-právní ochrany jsou povinny sdělovat si navzájem údaje z evidence a spisové dokumentace, které vedou, a to v rozsahu nezbytném pro potřeby těchto orgánů.

(2) Obec na vyžádání

- a) podává soudu zprávy o poměrech dítěte, u něhož rozhodl soud o výchovném opatření,
- b) doporučuje soudu osobu vhodnou stát se poručníkem a toto své doporučení oznamuje okresnímu úřadu,
- c) podává okresnímu úřadu zprávy o poměrech dítěte,
- d) podává státnímu zastupitelství zprávy o poměrech dítěte, u něhož soud na návrh státního zastupitelství v občanskoprávním řízení uložil ochrannou výchovu podle zvláštního právního předpisu.⁴⁾

(3) Okresní úřad na vyžádání

- a) podává soudu zprávy o poměrech dítěte, u něhož rozhodl soud o výchovném opatření,

⁴⁶⁾ Například § 38 zákona č. 20/1966 Sb., § 23 a následující zákona č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, § 73 zákona č. 100/1988 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 182/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

- b) podává státnímu zastupitelství zprávy o poměrech dítěte, pokud státní zastupitelství vede podle zvláštních právních předpisů⁴⁷⁾ řízení týkající se dítěte,
- c) poskytuje ministerstvu spisovou dokumentaci vedenou o dětech a zobecněné informace a souhrnné údaje, které získá při své činnosti, s výjimkou jmenných údajů,
- d) může poskytovat pověřené osobě údaje potřebné pro zajištění její činnosti.

(4) Orgán sociálně-právní ochrany je povinen

- a) na žádost poskytnout
- soudu a správnímu úřadu údaje potřebné pro občanské soudní řízení a správní řízení,
 - orgánu činnému v trestním řízení údaje potřebné pro trestní řízení,
 - orgánu sociálního zabezpečení a orgánu státní sociální podpory údaje potřebné pro rozhodování o sociálních dávkách,
- a to v rozsahu odpovídajícím potřebám řízení před těmito orgány;
- b) orgánu činnému v trestním řízení oznamovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán na dítěti trestný čin,⁴⁸⁾ nebo že dítě bylo použito ke spáchání trestného činu.

§ 52

(1) Zaměstnanci orgánu sociálně-právní ochrany jsou oprávněni v souvislosti s plněním úkolů podle tohoto zákona navštěvovat dítě a rodinu, ve které žije, v obydlí a zjišťovat v místě bydliště dítěte, ve škole a ve školském zařízení, ve zdravotnickém zařízení, v zaměstnání nebo v jiném prostředí, kde se dítě zdržuje, jak rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte o dítě pečují, v jakých sociálních podmínkách dítě žije a jaké má dítě chování.

(2) Zaměstnanci orgánu sociálně-právní ochrany jsou oprávněni pořídit obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy dítěte a prostředí, v němž se dítě zdržuje, je-li to třeba pro účely ochrany práv dítěte.⁴⁹⁾

(3) Zaměstnanci orgánů sociálně-právní ochrany konají činnost uvedenou v odstavcích 1 a 2 na základě zvláštního oprávnění vydaného tímto orgánem, v němž je uvedeno jméno a příjmení zaměstnance, jeho další osobní údaje a vymezena činnost, kterou může tento zaměstnanec vykonávat.

§ 53

Povinnosti státních orgánů, dalších právnických a fyzických osob a pověřených osob

- (1) Na výzvu orgánů sociálně-právní ochrany jsou
- státní orgány,
 - zaměstnavatelé,
 - další právnické osoby, zejména školy, školská, zdravotnická a jiná obdobná zařízení,
 - fyzické osoby, pokud jsou zřizovateli škol a dalších zařízení uvedených v písmenu c),
 - pověřené osoby,
- povinni sdělit bezplatně údaje potřebné podle tohoto zákona pro poskytnutí sociálně-právní ochrany, nebrání-li tomu zvláštní právní předpis. Jde-li však o údaje týkající se zdravotního stavu vyžádané orgánem sociálně-právní ochrany, platí o úhradě zdravotních výkonů ve zdravotnickém zařízení zvláštní právní předpis.⁵⁰⁾

(2) Rodiče jsou povinni

- spolupracovat s orgány sociálně-právní ochrany při ochraně zájmů a práv dítěte,
- na vyžádání příslušného orgánu sociálně-právní ochrany předložit listiny a další doklady a poskytnout nezbytné informace, je-li jich třeba pro výkon sociálně-právní ochrany,
- umožnit za podmínek uvedených v § 52 odst. 3 návštěvu zaměstnance orgánu sociálně-právní ochrany v obydlí, popřípadě v jiném prostředí, kde dítě žije, je-li to nezbytné pro ochranu života nebo zdraví dítěte nebo pro ochranu jeho práv.

(3) Povinnosti uvedené v odstavci 2 se vztahují obdobně i na jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte.

§ 54

Vedení evidence a spisové dokumentace

Okresní úřad vede evidenci dětí

- uvedených v § 6 odst. 1,
- kterým byl ustanoven opatrovníkem nebo poručníkem.

§ 55

(1) O dětech zařazených v evidenci podle § 54 vede okresní úřad spisovou dokumentaci.

⁴⁷⁾ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.
Trestní řád.

⁴⁸⁾ § 8 trestního řádu.

⁴⁹⁾ § 12 odst. 2 občanského zákoníku.

⁵⁰⁾ § 15 odst. 9 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

(2) Spisová dokumentace obsahuje zejména osobní údaje dětí, jejich rodičů, údaje o výchovných poměrech těchto dětí, záznamy o výsledcích šetření v rodině, záznamy o jednání s rodiči nebo jinými osobami, kopie podání soudům a jiným státním orgánům, písemná vyhotovení rozhodnutí soudů, orgánů činých v trestním řízení a správních orgánů.

(3) Spisovou dokumentaci mohou tvořit záznamy na technických nosičích dat, mikrografické záznamy, tištěné produkty optického archivačního systému a tištěné nebo fotografické produkty jiné výpočetní techniky místo originálu listiny, podle jehož obsahu byly pořízeny, pokud z povahy věci nevyplývá, že je třeba uchovat originál nebo úředně ověřenou kopii listiny.

(4) Kromě spisové dokumentace vede okresní úřad i další písemnosti tvořící podklad pro zpracování spisové dokumentace. Tyto písemnosti se nevydávají žádnému orgánu, fyzické nebo právnické osobě. Lze je předložit jen soudu a státnímu zastupitelství v případě, že se údaje v nich obsažené týkají trestního stíhání.

(5) Údaje obsažené ve spisové dokumentaci týkající se dítěte je okresní úřad oprávněn využít pouze v zájmu dítěte při zajišťování sociálně-právní ochrany. Okresní úřad rozhodne o odmítnutí písemné žádosti rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte o nahlédnutí do uvedené spisové dokumentace, pokud by to bylo v rozporu se zájmem dítěte nebo pokud lze ze spisové dokumentace zjistit, která fyzická osoba upozornila na skutečnosti uvedené v § 7; o odmítnutí rozhodne do 15 dnů ode dne, kdy rodič nebo osoba odpovědná za výchovu dítěte o nahlédnutí požádala.

§ 56

Pro vedení záznamů o dítěti jinými orgány sociálně-právní ochrany a o nakládání se spisovou dokumentací okresního úřadu těmito orgány platí § 55 obdobně.

§ 57

(1) Zaměstnanci orgánu sociálně-právní ochrany a zaměstnanci zařízení sociálně-právní ochrany jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, se kterými se při provádění sociálně-právní ochrany nebo v přímé souvislosti s tím seznámili, pokud se v tomto zákoně (§ 51) nestanoví jinak. Zaměstnanci orgánu sociálně-právní ochrany jsou povinni zachovávat mlčenlivost o osobě, která upozornila orgán sociálně-právní ochrany na skutečnosti uvedené v § 7, a jsou rovněž povinni zachovávat mlčenlivost o údajích o osobách, jímž bylo dítě svěřeno do péče budoucích osvojitelů,

jakož i o místě pobytu takového dítěte. Zaměstnanci uvedení ve větě první jsou povinni zachovávat mlčenlivost podle věty první a druhé i po skončení pracovního vztahu. Povinnosti zachovávat mlčenlivost mohou být zaměstnanci uvedení ve větě první zproštěni pouze tím, v jehož zájmu tuto povinnost mají, a to písemně s uvedením rozsahu a účelu.

(2) Povinnost stanovená v odstavci 1 platí obdobně i pro pověřené osoby a jiné fyzické osoby, které se při spolupráci s orgány sociálně-právní ochrany a zařízeními sociálně-právní ochrany seznámily s údaji, o nichž jsou zaměstnanci uvedení v odstavci 1 povinni zachovávat mlčenlivost.

§ 58

(1) Náklady vzniklé v souvislosti s výkonem sociálně-právní ochrany orgánu sociálně-právní ochrany nese stát, s výjimkou nákladů na zřízení a provoz zařízení sociálně-právní ochrany, které nese zřizovatel tohoto zařízení.

(2) Náklady vzniklé v souvislosti s výkonem sociálně-právní ochrany pověřené osobě nese tato pověřená osoba.

(3) Sociálně-právní ochrana se poskytuje bezplatně, s výjimkou pobytu dítěte ve výchovně rekreačním táboře a správy jmění dítěte.⁵¹⁾

(4) Při stanovení ceny za pobyt dítěte ve výchovně rekreačním táboře vychází zřizovatel ze zvláštního právního předpisu.⁴⁰⁾ Zřizovatel může stanovit podmínky, za nichž nebude zaplacení této ceny zcela nebo zčásti požadovat.

ČÁST SEDMÁ

POKUTY

§ 59

(1) Orgán sociálně-právní ochrany je oprávněn přezkoumat správnost a úplnost údajů předložených zaměstnavateli a osobami uvedenými v § 53 odst. 1 písm. c) až e) potřebných pro poskytnutí sociálně-právní ochrany. Orgán sociálně-právní ochrany je oprávněn uložit zaměstnavateli a osobě uvedené v § 53 odst. 1 písm. c) až e) za porušení povinnosti stanovené v § 53 odst. 1 pokutu až do výše 50 000 Kč a při opětovném porušení povinnosti, za jejíž nedodržení byla již pokuta uložena, pokutu až do výše 200 000 Kč.

(2) Ministerstvo je oprávněno uložit pokutu až do výše 200 000 Kč, jestliže fyzická nebo právnická osoba bez pověření provádí činnost uvedenou v § 48 odst. 2 způsobem odporujícím ustanovení § 5 tohoto zákona.

⁵¹⁾ § 37b zákona o rodině.

(3) Ministerstvo je oprávněno uložit pokutu pověřené osobě až do výše 200 000 Kč, jsou-li dány důvody pro odnětí pověření podle § 50 odst. 1 písm. a) a b).

(4) Pokuty podle odstavců 1 až 3 lze uložit ve lhůtě jednoho roku ode dne, kdy se orgán sociálně-právní ochrany dozvěděl o porušení povinností, nejpozději však do 3 let ode dne, kdy k porušení povinností došlo.

(5) Při ukládání pokut podle odstavců 1 až 3 se přihlíží zejména k závažnosti porušení, k míře zavinění a k okolnostem, za nichž k porušení povinností došlo.

(6) Pokutu podle odstavce 1 nelze uložit, byla-li za totéž porušení povinností již pokuta uložena jiným orgánem.

(7) Pokuty podle odstavců 1 až 3 vybírá orgán sociálně-právní ochrany, který je uložil. Pokuty jsou příjmem státního rozpočtu. Při vybírání a vymáhání pokut se postupuje podle zvláštního právního předpisu.⁵²⁾

ČÁST OSMÁ

ŘÍZENÍ A MÍSTNÍ PŘÍSLUŠNOST

§ 60

Nestanoví-li tento zákon jinak, postupuje se podle zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád).

§ 61

Místní příslušnost

(1) Místní příslušnost okresního úřadu a obce se řídí místem trvalého pobytu dítěte, není-li dále stanoveno jinak.

(2) Místní příslušnost okresního úřadu se řídí

- a) místem, kde se dítě nachází, jde-li o dítě uvedené v § 10 odst. 5, § 15 odst. 2 a § 37 odst. 2,
- b) místem trvalého pobytu fyzické osoby, která má zájem stát se osvojitelem nebo přijmout dítě do pěstounské péče, jde-li o případy uvedené v § 11 odst. 1 písm. d), § 20 odst. 1 a § 21 odst. 1,
- c) místem sídla pověřené osoby, jde-li o vydání pověření podle § 49 odst. 1.

(3) Místní příslušnost obce se řídí místem, kde se dítě nachází, jde-li o dítě uvedené v § 10 odst. 1 písm. a), § 15 odst. 1 a § 37 odst. 1.

§ 62

(1) Byl-li okresní úřad ustanoven opatrovníkem dítěte pro řízení, které se koná u jiného soudu, než je soud příslušný podle místa trvalého pobytu dítěte, je tento okresní úřad oprávněn požádat okresní úřad, v jehož obvodu je věc soudem projednávána, o zastoupení dítěte a postoupit mu spisovou dokumentaci dítěte spolu se svým stanoviskem. Dožádaný okresní úřad je povinen dožádání vyhovět a je oprávněn dítě v řízení zastoupit.

(2) Byl-li opatrovníkem ustanoven Úřad, může požádat okresní úřad, v jehož obvodu je věc soudem projednávána, o zastoupení dítěte a postoupit mu potřebnou spisovou dokumentaci spolu se svým stanoviskem. Dožádaný okresní úřad je povinen dožádání vyhovět a je oprávněn dítě v řízení zastoupit.

(3) Odstavce 1 a 2 platí přiměřeně i pro účast okresního úřadu, jde-li o trestní řízení proti dítěti nebo o správní řízení, jehož je dítě účastníkem.

§ 63

Řízení

- a) o zařazení do evidence žadatelů (§ 22 odst. 5),
- b) o svěřeni dítěte do péče budoucích pěstounů nebo osvojitelů (§ 19 odst. 1 a 2),
- c) o pověření k výkonu sociálně-právní ochrany (§ 49),

se zahajuje na základě písemné žádosti podané orgánu sociálně-právní ochrany příslušnému k rozhodnutí na tiskopisu předepsaném ministerstvem, nestanoví-li tento zákon jinak.

§ 64

(1) V řízení o svěřeni dítěte do péče budoucích osvojitelů nejsou rodiče dítěte účastníky řízení, jestliže jimi nejsou v řízení o osvojení podle zvláštního právního předpisu.⁵³⁾

(2) Pro vydání rozhodnutí o zařazení do evidence žadatelů (§ 22 odst. 5, § 25 odst. 3) neplatí § 49 správního řádu. V řízení o vydání souhlasu s osvojením dítěte do ciziny [§ 35 odst. 2 písm. i)] nejsou rodiče dítěte účastníky řízení, pokud by jimi nebyli ani v řízení o osvojení.

(3) Odvolání proti rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče budoucích osvojitelů a o svěřeni dítěte do péče budoucích pěstounů nemá odkladný účinek.

⁵²⁾ Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

⁵³⁾ § 181 občanského soudního řádu.

ČÁST DEVÁTÁ PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

§ 65

Přechodná ustanovení

(1) Evidence a spisová dokumentace týkající se sociálně-právní ochrany vedená o dítěti před účinností zákona se považuje za evidenci a spisovou dokumentaci podle tohoto zákona. Okresní úřady a obce jsou povinny nejpozději do 9 kalendářních měsíců ode dne účinnosti tohoto zákona evidenci a spisovou dokumentaci týkající se sociálně-právní ochrany doplnit a přispůsobit požadavkům tohoto zákona.

(2) Právnícké a fyzické osoby, které ke dni účinnosti tohoto zákona poskytují sociálně-právní ochranu na základě dosavadních předpisů a v rozsahu odpovídajícím tomuto zákonu, jsou povinny do 3 měsíců ode dne účinnosti tohoto zákona požádat ministerstvo, a jde-li o případ uvedený v § 49 odst. 1 větě druhé, okresní úřad o vydání rozhodnutí o pověření k výkonu sociálně-právní ochrany. Do právní moci rozhodnutí o pověření, nejdéle však po dobu 12 měsíců ode dne účinnosti tohoto zákona, se právnícké a fyzické osoby uvedené ve větě první považují za osoby mající pověření k výkonu sociálně-právní ochrany.

(3) Pokud osoby uvedené v odstavci 2 vykonávají ke dni účinnosti tohoto zákona sociálně-právní ochranu v jiném rozsahu, než připouští tento zákon, jsou povinny ukončit tuto činnost do 6 kalendářních měsíců ode dne účinnosti tohoto zákona.

(4) Práva a závazky, které mělo ke dni účinnosti tohoto zákona Ústředí pro mezinárodněprávní ochranu mládeže, přecházejí na Úřad. Práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů zaměstnanců Ústředí pro mezinárodněprávní ochranu mládeže přecházejí na Úřad.

(5) Lhůta pro návštěvu dítěte svěřeného do výchovy jiné fyzické osoby (§ 19 odst. 5), dítěte umístěného v zařízení, v němž se vykonává ústavní nebo ochranná výchova (§ 29 odst. 2), a dítěte, které je ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody (§ 34), počíná u dítěte svěřeného do péče nebo umístěného do zařízení přede dnem účinnosti tohoto zákona běžet ode dne účinnosti tohoto zákona.

(6) Pro dočasný pobyt dětí u rodičů nebo jiných fyzických osob (§ 30), který začal se souhlasem orgánu sociálně-právní ochrany probíhat přede dnem účinnosti tohoto zákona, platí délka tohoto pobytu nejvýše 14 kalendářních dnů ode dne účinnosti tohoto zákona; tato doba může být prodloužena jen na základě písemného souhlasu orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

(7) Komise péče o rodinu a děti zřízené podle dosavadních právních předpisů se považují ode dne účinnosti tohoto zákona za komise pro sociálně-právní ochranu dětí (§ 38).

(8) Zařízení pro výkon pěstounské péče zřízená přede dnem účinnosti tohoto zákona se považují za zařízení pro výkon pěstounské péče podle tohoto zákona ode dne uzavření dohody podle tohoto zákona; do dne uzavření dohody podle tohoto zákona, nejdéle však po dobu 12 měsíců ode dne účinnosti tohoto zákona, platí pro výkon pěstounské péče v zařízení zvláštní právní předpisy platné přede dnem účinnosti tohoto zákona.

(9) Při zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče podle § 20 až 27 se postupuje podle tohoto zákona, i když žádost o zprostředkování byla podána před jeho účinností. O těchto žádostech o zprostředkování osvojení rozhodne ministerstvo podle § 22 odst. 5 do 3 kalendářních měsíců ode dne účinnosti tohoto zákona.

§ 66

Zrušují se:

1. Zákon č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči.
2. Zákon č. 58/1984 Sb., kterým se mění zákon o pěstounské péči.
3. Zákon č. 118/1992 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči, ve znění zákona č. 58/1984 Sb.
4. Část čtvrtá zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů.

§ 67

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. dubna 2000.

Klaus v. r.

Havel v. r.

Zeman v. r.